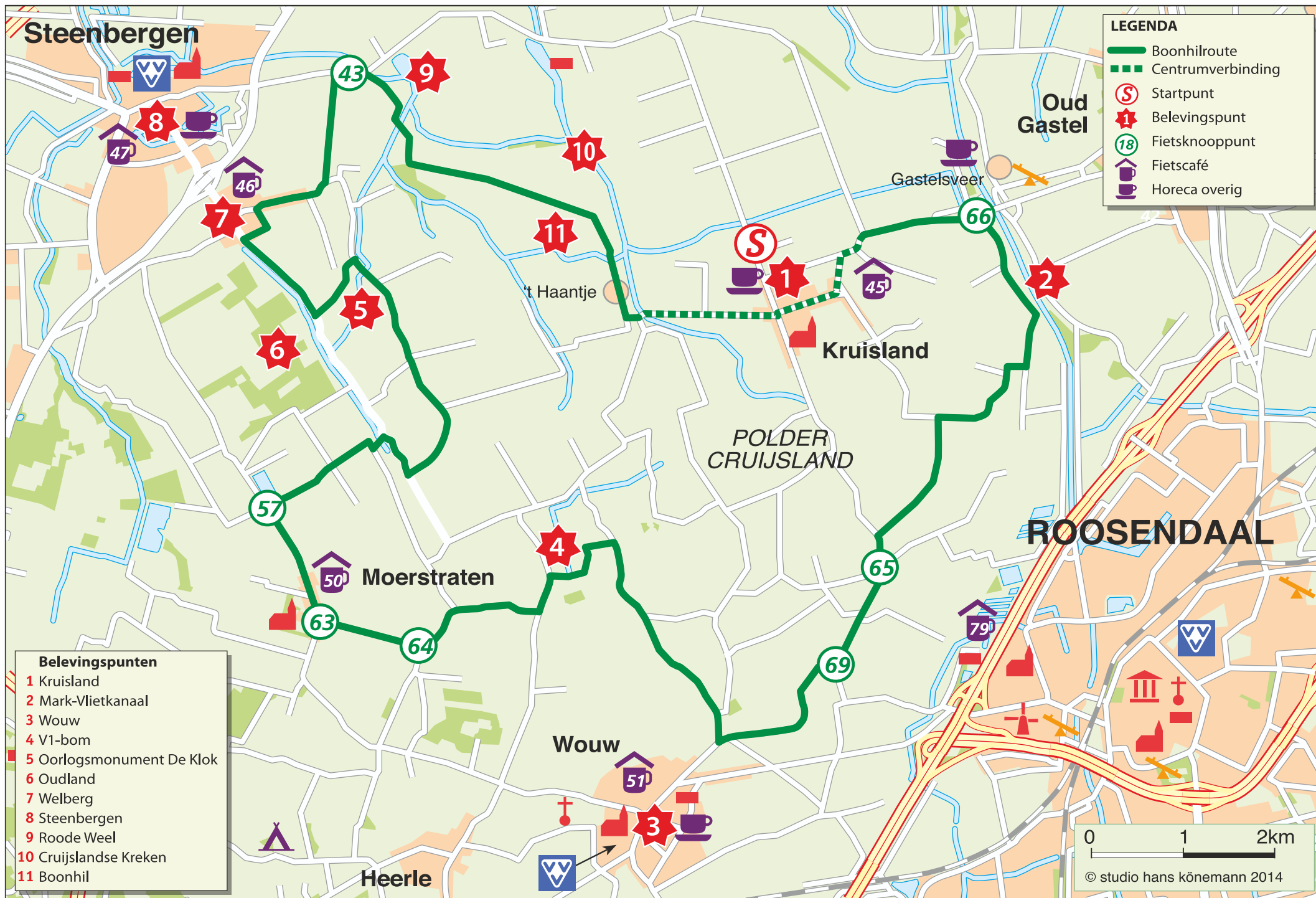

De Boonhilroute voert u door het uitgestrekte landbouwgebied en het unieke krekenselsel van de Kruislandse polder. In dit eeuwenoude gebied neemt deze route u mee voor mooie vergezichten, fraaie rustpunten aan watergangen en historische dorpen.

Routebeschrijving (31,5 km)

Deze fietsroute is uitgezet op basis van knooppunten uit het fietsroutenetwerk. U kunt de route vanaf elk punt beginnen. In deze folder is het startpunt in het centrum van Kruisland, wat op de kaart is aangegeven met een "S".

Startpunt: Markt, Kruisland

Op de Markt rijdt u richting Oud Gastel/ Roosendaal. De Markt gaat over in de Molenstraat. U blijft deze weg volgen. In de bocht ziet u een bordje van het fietsroute-netwerk, welke u volgt. Vervolgens volgt u de volgende knooppunten: 66 – 65 – 69 – 64 – 63 – 57 – 43 – vanaf 43 volgt u 65 tot u het fietsroutenetwerk bordje met 'centrum' ziet. Daar volgt u het bordje 'centrum'. U komt dan weer uit bij het startpunt.

Belevingspunten voor onderweg

Kruisland (1) werd in het jaar 1487 gesticht door de drooglegging van de Kruislandse Polder. Oorspronkelijk was het plan om het dorp te bouwen op de locatie van het huidige buurtschap Gastelsveer. Steenbergers wilde echter niet dat Kruisland ook een haven zou hebben, waardoor het in de polder werd gebouwd.

Bij grote overstromingen in 1682 werd Kruisland grotendeels verwoest. De vernielingen waren dermate groot, dat enkel de kerktoeren (van de protestantse kerk) werd gespaard. In 1830 werd het gesloopt en vervangen door een kleinere Nederlands Hervormde kerk.

In 1795 werd in Kruisland een katholieke kerk gebouwd, welke in 1887 werd vervangen door de Heilige Gregoriuskerk.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden beide kerken door de terugtrekkende Duitsers, vlak voor de bevrijding van Kruisland op 30 oktober 1944, opgeblazen. De katholieke kerk kon hersteld worden.

De Nederlands Hervormde kerk moest opnieuw worden gebouwd. Sinds 2003 is in laatstgenoemde kerk, aan de Markt 20, het Ambachts- en Gereedschapsmuseum De Holle Roffel gevestigd, wat zeker een bezoek waard is. In Kruisland start het ommetje 'De Kromme Hoek Om', een mooie wandelroute* van 9 km lang door het buitengebied van Kruisland waarin u wordt meegenomen naar het verleden.

Het **Mark-Vlietkanaal (2)** is een bevaarbaar kanaal in het westen van Noord-Brabant welke in 1983 is gegraven. Het kanaal verbindt de rivier de Mark (Dintel) met Roosendaal, waardoor het mogelijk is om vanuit Roosendaal naar het Volkerak en naar Breda te varen (en vice versa). Langs het kanaal zijn in 2013 enkele visplekken aangelegd, waar het in alle rust tussen het riet heerlijk toeven is.

Het dorp **Wouw (3)** kent een zeer rijke geschiedenis. De plaats maakt sinds 1997 deel uit van de gemeente Roosendaal. De naam van het dorp, vroeger ook wel Woide of Wouda, verwijst naar de bosrijke omgeving. De eerste vermelding van Wouw dateert uit het jaar 1232. De kerk wordt voor het eerst genoemd in 1277. De huidige Sint-Lambertuskerk kreeg op het einde van de vijftiende eeuw zijn huidige vorm en ligt aan de Markt, waar twee pompen uit de achttiende eeuw nog herinneren aan de markiezen van Bergen op Zoom. Net buiten het dorp, in het noordwesten, werd aan het einde van de vijftiende eeuw door dezelfde heren een ouder kasteel verbouwd tot een grote waterburcht. In de loop van de achttiende en negentiende eeuw is het Wouwse kasteel grotendeels verdwenen. Op de locatie zijn nu nog de fundamenten herkenbaar en deels zichtbaar.

Op 27 februari 2014 is, onder veel media belangstelling, een **V1-bom (4)** op deze plek tot ontploffing gebracht. Een V1 bom is een 'onbemande vliegende bom' en is eigenlijk de voorloper van de huidige kruisraket. De V1-bom is de zwaarste bom uit de Tweede Wereldoorlog en deze V1-bom bevatte 930 kg springstof. Omdat het ontstekingsmechanisme in een slechte staat verkeerde was het niet mogelijk om de V1-bom op een andere plek te laten exploderen. De krater die door de ontploffing is ontstaan is ongemoeid gelaten, waardoor het zich heeft gevuld met

grondwater. Het terrein is ingericht met natuur, de krater zelf is nu een paddenpoel. U vindt er een bankje en een plaquette met meer uitleg over de V1 bom. Het is mogelijk om tot aan de krater te wandelen.

Het **Oorlogsmonument De Klok (5)** is opgericht ter herinnering aan de bevrijding van Welberg en Steenbergers, eind oktober/begin november 1944. De Canadese bevrijders ondervonden onverwacht felle tegenstand van de Duitsers. Er vielen in totaal ruim 100 slachtoffers. Het monument ligt aan de Canadezenweg, een eerbetoon aan de bevrijders. Elk jaar wordt de klok geluid op 4 mei, vooraf aan de nationale dodenherdenking, en op de eerste zondag in november. Dan worden bij de klok de slachtoffers van 'de slag om Welberg', het laatste grote gevecht van de 'slag om de Schelde', herdacht.

Het **Oudland (6)** bestaat uit een aantrekkelijk mozaïekpatroon van (loof)bossen, bosschages en agrarisch gebied. De afwisseling tussen nat bos en droger grasland weerspiegelt zich in de flora en fauna. Door de grote diversiteit aan type landschappen komen er zeer waardevolle planten- en diersoorten voor. In en om het Oudland loopt het ommetje 'Bergh & Vaert' (Ommetje Welberg). Een mooie en afwisselende wandelroute* (6km) die beslist de moeite waard is om te gaan lopen. Via een voetgangersbrug over de Ligne is het Oudland verbonden met het Halsters Laag. In het Halsters Laag is door Staatsbosbeheer een mooie wandelroute* (Laarzenpad van 4 km lang) uitgezet.

Oorlogsmonument De Klok (5), Welberg

Meer informatie over uw streek:

VVV Brabantse Wal

Kortemeestraat 19, Bergen op Zoom
T. 0164 - 277 482
info@vvvbrabantsewal.nl
www.vvvbrabantsewal.nl

VVV agentschap Steenbergen

Locatie Primera de Gilles
Kaaistraat 49, Steenbergen

VVV agentschap Woensdrecht

Locatie Familyland
Groene Papegaai 19, Hoogerheide

Volg ons ook op:

*De routes en de folders van de genoemde wandelingen zijn onder meer te vinden via vvvbrabantsewal.nl. Ook andere fietsroutes zijn, naast boven genoemde VVV informatiepunten, via deze website te vinden.

Colofon:

Uitgave: Gemeente Steenbergen, VVV Brabantse Wal, juni 2014.
Grafische vormgeving en drukwerkrealisatie: Bakx Reclamestudio.
Fotografie: VVV Brabantse Wal en Peter Bakx. Niets van deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande toestemming van de redactie. Bij de samenstelling van deze brochure is uiterste zorgvuldigheid betracht. De redactie kan geen verantwoordelijkheid nemen voor eventuele onjuistheden.

Brabantse Wal
Bergen op Zoom | Steenbergen | Woensdrecht

...waar Brabant Zeeland kust...

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

Het ontstaan van **Welberg (7)** vangt aan in de 14e eeuw. In 1356 wordt Welberg voor het eerst vermeld, toen de zee het omringende land had aangetast en een berg uitsprong boven de omringende schorren. De naam Welberg is dan ook hoogstwaarschijnlijk afgeleid van een reliëf, liggend aan de waterkant. In deze lijn betekent Welberg dus een berg aan de waterkant of langs een waterloop. In de 15e eeuw werd Welberg herkend als plaats van bewoning, echter kon men nog niet spreken van dorpsvorming. Dit gebeurde pas in de jaren twintig toen Welberg 100 huizen telde en na de stichting van de in 1928 gebouwde parochiekerk de Heilige Corneliuskerk. Welberg kreeg een eigen dorpskarakter en is daarmee uitgegroeid tot circa 475 huizen groot. In Welberg start het ommetje 'Bergh & Vaert', een leuke afwisselende wandelroute* van 6 km lang die onder meer door het Oudland gaat.

Steenbergen (8) is een karakteristieke vestingstad met een rijk verleden. Steenbergen bestaat als woonplaats al rond het jaar 1272. Door landbouw en visserij, maar vooral dankzij de functie als doorvoerhaven voor de winning van turf en zout, bloeit Steenbergen op. Vanaf halverwege de 16e eeuw was Steenbergen een strategisch gelegen vestingstad. Er is hevig om de stad gevochten ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog. De restanten van de vesting zijn duidelijk herkenbaar in en om Steenbergen. Ze worden tussen 2014 en 2018, als onderdeel van de 'West Brabantse Waterlinie', weer beter zichtbaar en toegankelijk gemaakt. Blikvanger van de stad is de R.K. Gummaruskerk. De kerk is ontworpen door Pierre Cuypers en gebouwd rond 1900. Ook de N.H. kerk, ook wel Witte Kerk genoemd, is een bezoek waard. Deze protestantse kerk is in 1831 gebouwd door het toenmalige ministerie van Waterstaat.

In Steenbergen starten de wandelroutes* 'Vliegeniersroute' en de 'Vestingroute', waarmee u een verdere indruk kunt krijgen van het rijke verleden van Steenbergen.

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

Roode Weel (9) is een opvallend groot water tussen de smalle kreken, dat is ontstaan na een dijkdoorbraak. Het is losgekoppeld van het gehele krekensysteem van de Cruislandsche Kreken en heeft daardoor een eigen waterhuishouding. De waterkwaliteit is beter dan in de omringende polders. Het is een zeer waardevol natuurgebied, zowel in flora als fauna. Op de weel zitten altijd veel watervogels. De brede rietkragen zijn het broedgebied van, onder andere, de bruine kiekendief.

De Cruislandsche Kreken (10) en kreekrestanten die in het gebied voorkomen vormen een uniek stelsel. Ze dateren van na de Sint-Elizabethsvloed in 1421. Na indijking in 1487 kwam een einde aan de invloed van eb en vloed. In ruim 500 jaar is er nog nauwelijks iets veranderd aan het gebied. Wel maakten de Cruislandsche Kreken in de 17e en 18e eeuw onderdeel uit van de West Brabantse Waterlinie. Het gebied heeft destijds meerdere keren onder water gestaan om vijanden tegen te houden. Een inundatiesluis bij De Blauwe Sluis zorgde voor de toevoer van het vloedwater van de Steenbergse Vliet naar de inundatievlakte van de Cruislandsche Kreken. Tegenwoordig is het mogelijk om op delen van het krekensysteem te roeien, te kanoën en zijn er diverse prachtige plekken waar gevist kan worden. Het gehele krekensysteem bevat voor de flora en fauna zeer waardevolle oevers. Er zijn hier veel rietvogels te vinden, zoals de kleine karekiet, de rietgors en de rietzanger.

De weg genaamd **Boonhil (11)** is naamgever van deze fietsroute. Het ligt in het hart van de Cruislandsche Kreken en geeft u mooie vergezichten over de Steenbergse en Kruislandse polders. Het is nu moeilijk voor te stellen dat hier vroeger, in de polder, de scheepjes met landbouwproducten naar de Vliet voeren om daar overgeladen te worden in de grotere schepen. Er heeft door de Boonhil zelfs een stoomtram gereden. De Zuid-Nederlandse Stoomtramweg-Maatschappij opende in 1892 het traject tussen Oudenbosch en Steenbergen, waar de Boonhil onderdeel van uitmaakt. In de jaren dertig van de twintigste eeuw is de tramlijn opgeheven.

Fietscafés (nr.) en andere horecagelegenheden

Diverse horeca

Centrum Steenberg, Kruisland, Wouw

Café Partycentrum Koch (45)

Molenstraat 120, Kruisland

Café Zaal De Wellse Vaert (46)

Kapelaan Kockstraat 55, Welberg

Hotel Café Restaurant Aarden (47)

Kaaistraat 1, Steenberg

Café Van Pul (50)

Moerstraatseweg 88, Moerstraten

Eetcafé In den Veehandel (51)

Markt 30, Wouw

Indoor Skydive (79)

De Stok 24, Roosendaal

Café Restaurant De Commerce

Markt 5, Kruisland

Gastel Sfeer

Gastelsedijk Zuid 8A, Oud Gastel

Grote Kerkstraat, Steenberg

De Boonhilroute

Fietstocht langs Kruisland, Wouw, Moerstraten, Welberg en Steenberg

Fietstocht langs
uitgestrekt
landbouwgebied,
watergangen,
historische dorpen en
mooie vergezichten.

Brabantse Wal

Bergen op Zoom | Steenberg | Woensdrecht

...waar Brabant Zeeland kust...